

Takarékosság

Az üzemi étkezdében hosszú sorban állnak a mosogatóban az érintetlen, teli tányérok. Csodálkozva nézem, s azt is, ahogyan egyre-másra kelnek föl az emberek az asztaloktól, s kissé szégyenkezve hagyják ott adagjukat, hogy helyette szendvicset vegyenek a büfében. Akkor látom: a menü szalontüdő.

— Hiába, nem megy — legyintett lemondóan az egyik delikvens. — Nemcsak, hogy nem szeretem, de rá sem tudok nézni!

S amikor két nap múlva körümpörköltem az ebéd, ha nem is ilyen arányban, de jó része annak is a tányérban marad, a moslékba megy.

Igaz, az üzemi étkeztetésben is takarékoskodni kell. Normája van, amiből ki kell jönni. Kalkulálják egy-egy napra tehát az olcsóbb ebédet.

— Adnának inkább egy jó paprikás krumpelit — jegyzi meg valaki. — Az sem lehet drágább, s legalább jóllaknánk...

Talán érdemes lenne megfontolni szavait. Hiszen üzemi étkezdében, ahol nincs mód választani, mindenképpen érdekesebb a kommerszet, a mindenki által elfogadhatót főzni. Eleve a mosléknak dolgozni nem okos dolog. A takarékoság „főszakács módra” legföljebb az elszámolásokban lehet eredményes, s az mindenképpen kérdéses marad: takarékoság-e ez egyáltalán?

SZ. I.

A teipor és az ultrahang

A Leningrádi Tejkombinátban kipróbálták a teiporból a tejet szinte azonnal előállító új készüléket. A teipor általában soha sem oldódik fel teljesen a vízben. Adott esetben a zsír- és fehérjeszemcsék azonnali feloldását ultrahang-besugárral segítik elő. Az így előállított tejsav csak kétszer hosszabb idő után savanyodik meg, mint a hagyományos, és ami a legfontosabb, íze a frissen fejt tejére emlékeztet. Az emulgeátor modelljét is elkészítették a háziasszonyok számára.

Bátyai Jenő Az újjáépítés krónikája

Az első lépések

Az újjáépítés első momentumaként az alföld-fiumei vasútvonal töltésének helyreállítására írtak ki pályázatot, amelyet a *Deutsch és Társaság* nyert el. A vasúttöltésen keletkezett rések betömésére cölöpszervezetet és rőzsekötegeket alkalmaztak. A munkálatokhoz szükséges földanyagot Óthalomról és a szőregi magaslatokról szállították. Jelentős mennyiségű földre volt szükségük, mert egyidejűleg a töltés koronáját is megemelték. Ezután került sor a víznek a városból történő kiszivattyúzására, és ennek tervét a MÁV Gépgyár készítette el. A tervezett 65 gőzszivattyú 1879. április 24-én érkezett meg Szegedre, ugyanannyi géppel. Ezt követték a fővárostól kölcsön kapott szivattyúk. A szivattyúkat a szilléri töltésen, a vasútállomás környékén és a Sina-udvarnál helyezték el, és a munkálatokat Krause Waldemár fővárosi gépész irányította. E folyamat eredményeként június 8. és augusztus 25. között összesen harminchárommillió köbméter vizet emeltek ki a városból. Ehhez hozzászámítva a körülbelül 4,5 millió köbméter elpárolgott vízmennyiséget, egyre több sziget emelkedett ki a vízből, és szeptemberre csaknem az egész város területén meg lehetett kezdeni az ideiglenes lakások építését.

Az újjáépítés megszervezését és irányítását Tisza Lajos királyi biztosra bízták, aki 1879. június 12-én kezdte meg működését, az 1879. évi XX. tc. szellemében. Tanácsadó

Mennyire van Szeged Szegedtől?

Textilesek és utánpótlás

Szokásos, még ha az átlagnál jóval érdekesebb is a tájékoztató a textilművek munkájáról, helyzetéről. En immár szokásos a panasz is: kevés a munkás, nehezen jönnek új jelentkezők a gyárba. Ezen már meg sem lepődik az ember. Azon viszont annál inkább, amikor azt hallja: a textilipari szakközépiskolából évek óta alig jön végzett, érettségizett szakember a Szegedi Textilművekbe! Ilyen hosszú lenne az út Szegedről Szegedre? Vajon hová tűnhetnek a gyerekek? Lássuk az iskolát!

Ahol „hozomány” az érettségi

Vőneki Gyula igazgató — bár nyilván jól ismeri az ipar gondjait is — az iskola bajaival kezdi.

— Évente három első osztályt indítunk. Kilencven gyereket tudnánk fölvenni, ám a továbbtanulási lapokon jó, ha 15–20-an jelölik meg első helyen iskolánkat, s még vagy tízen a második helyen. Vagyis az első osztályok indításakor általában 25–30 olyan gyerek jön iskolánkba, aki eleve ezzel a szándékkal érkezik. A többiek — hiszen azért a létszámot tudjuk biztosítani! — azok közül kerülnek ki, akiket más középiskolákba nem vesznek föl.

Évente általában 45–50-en érettségiznek az iskolában, magas tehát a bukási arány. Föltehetően kivétel lesz az idei tanév, amikor is várhatóan vagy hetvenen végeznek.

E gondok után még meglepően kedvező is az iskola statisztikája, amely szerint a náluk érettségizett gyerekek nagy része az iparban marad. Az 1976-ban végzett 44 gyerek közül mindössze 5, az 1977-ben érettségizett 51 közül 6, s az 1978-ban végzett 46 gyerek közül szintén 6 választott más pályát. Jobbára falusi gyerekek és lányok, akik például inkább a térszben keresnek adminisztrátori állást.

— Tudja — teszi hozzá kicsit keservesen mosolygva az igazgató —, faluhelyen néha az érettségi még a hozomány részének tekintik. Hozzánk meg könnyebb bejutni...

Am mégis, a gyerekek nagyobb része az iparban marad. Igaz, Szegeden, vagy

szegedi székhelyű vállalatnál csak a végzetek fele, kétharmada. S nagy részük a KSZV-nél helyezkedik el. (A szakközépiskola adatai szerint az utóbbi három évben a KSZV-nél 37, a textilművekben 12 végzett tanulójuk helyezkedett el. A textilművek adatai viszont csak 4 fölvet gyerekről tudnak ebben az időszakban.)

— A KSZV-nek sok a vidéki telephelye, s kis településen még él a jó hagyomány, hogy a fiú követi apját a pályán. Így a KSZV minden évben jónéhány gyereket küld társadalmi ösztöndíjjal az iskolába. Nyilván ez is az oka az aránytalanságnak. S talán az is, hogy a KSZV-nél inkább megtalálják a gyerekek számitásukat.

A pénz és társai

Vajon mik lehetnek ezek a számítások?

— Minden gyerek más-más képzési elvét, munkáját — magyarázza Vőneki Gyula. — Vannak, akiknél nagyobb súllyal esik latba a pénz, mint a többieké, mert lakásra gyűjtenek, vagy csak jobban akarnak élni. Főleg azoknál van így, akik otthonról kevesebb támogatásra számíthatnak. Ok szívesebben mennek szakmunkásnak, gép mellé, hiszen úgy jóval többet keresnek. S a korszerű, új gépek mellé kell a jól képzett szakember. A KSZV-hez pedig eleve szakmunkásoknak is hívják a gyerekeket. Ez is csábító lehet. No meg, akiknek más ambícióik vannak... Pesten jóval több a női művezető, mint például a textilművekben... Az iskolában meg egyre több a lány.

Hallgassuk meg a másik felet is. Takács Imrénét, a textilművek pártbizottságának titkárát.

— Mi is beláttuk, hogy egy javarészt nőket foglalkoztató iparban nem mehet ez így tovább. De okai voltak. Az új fonodában már két — a textilipari szakközépiskolában végzett — lány dolgozik segédművezetőként. Ott könnyebb a dolguk. De a régi gépeknél, ha elromlik valami, a művezetőnek kell megfognia a kulcsot, s bajlódnia a nehéz javításokkal...

— A művezetők javítják a gépeket? Hát nincsenek külön karbantartók?

— Régi hagyomány volt ez

a textiliparban, amit éppen a munkaerőhiány miatt maig főt kellett tartanunk. De mi is beláttuk, több okból is szét kell választani ezt a munkát, s így már több nő kerülhet irányító munkakörbe.

A relatív luxus

A textiliparban alapvető követelmény a minőség javítása. Fejlesztésre, új gépek beszerzésére alig futja, marad tehát az „emberi oldal”. Vagyis a jobb minőség javarészt az embereknek múlik. Csakhogy nagy hiány van szakképzett középiskolából, közvetlen termelés-irányítókban. Vajon luxus-e ilyen körülmények között szakmunkásként alkalmazni érettségizett szakembereket?

— Egyelőre, ebben a munkaerőhelyzetben nálunk sajnos, még az — válaszol Takács Imrénét.

Csak hogy a pénz! A fiatalok egy része nagyon is rá van szorulva a gép melletti jobb keresetre. S amíg egy néhány éves gyakorlati rendelkezéssel segédművezető alapfizetése 2600–2800 forint, egy fonó-vagy szövő 3800–4000 forintot keres. Az aránytalanságot fölismerték a textilművekben is, s március 1-től átlagban 250–450 forinttal emelték a közvetlen termelésirányítók alapfizetését, így a művezetők fizetése 3400–3850 forint körül alakul majd, a főművezetők pedig jelentősen meghaladják a 4 ezret, s ehhez jön még a műszakpótlék.

Sok mindenben változik tehát a helyzet a textilművekben a szakképzettséget szerzők — beleértve az esti vagy levelező tagozaton végzőket is — számára. Anyagiakban, perspektívában, szakmai érvényesülésben egyaránt többet tudnak majd nyújtani azoknak, akik szakképzettséget szereznek. S az ifjúsági parlamenten elhangzott javaslatok alapján a jövőben több támogatást, segítséget kapnak azok, akik esti, vagy levelező tagozaton folytatnak szakmai tanulmányokat.

Mindez talán valamelyest segíteni fog a kádergondokon. S azon is, hogy a végzett gyerekek közül mind kevesebben néznek el néhány év múltán más pályára, s hogy az esti tagozatokon végzők is minél nagyobb számban lépjenek elő képzettségüknek megfelelően.

Szávay István

Családi események

HAZASSÁG

Simicz József és Pálfi Judit, Papp Ferenc és Hódi Julianna, Czelus László és Kovács Erzsébet, Tünde, Lázár Jenő és Verik Pirokska, Kun Lajos és Németh Mária, Sági Gábor és Kéri Erzsébet, Rutai István és Pomázi Irén, Gera József és Börcsök Ilona, Ambrus Zoltán és Venter Katalin, Kránicz László és Kosóczy Katalin Mária, Takács József Péter és Anyai Agnes, Bartók Antal és Szabó Katalin, Szabó Mihály és Sánta Agota házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Koós Istvánnak és Markovics Mária-nak Tamás, Canjavec Béla Mihálynak és Székely Annának Zsuzsa, Csányi Józsefnek és Daróczy Olgának István, Török Antalnak és Mészáros Mária Erzsébetnek Csaba, Balogi Józsefnek és Szék Istvánéknak József, Kálmán, Péli János és Vörös Juliannának Andrea, Nagy Lászlónak és Kovács Juliannának Judit, Kálmár Jenőnek és Csönka Ibolya Angelának Judit, Farnék Ferencnek és Joó Ibolya Mária-nak Ferenc, Baté Istvánnak és Varga Pirokskának Roland István, Menyhart Mihálynak és Mészáros Mária-nak Anikó, Nacsá Andrásnak és Bálint Anna Aranka-nak Melinda, Gáli Károly Mihálynak és Pataki Katalinnak Károly, Madi Józsefnek és Zacsok Juliannának Annamária, Putnik Lászlónak és Pipicz Gizellának Arnold, Kulácska Istvánnak és Kiss Magdolnának Anna, Kovács Józsefnek és Mészáros Erzsébetnek Zsolt József, Farsang István Mihálynak és Reszélő Katalinnak Gábor Attila, Bóbis Jánosnak és Török Gabriellának Katalin Gabriella, Pigniczki Józsefnek és Cseizsai Erzsébetnek Zsuzsanna Mária, Vercser Istvánnak és Bozó Judit Károlnak Zsanett Nóra, Takács Mihály Lászlónak és Huguja Juliannának Erna, Kovács József Lászlónak és Kónya Etelka Mária-nak József, Bácsi Ferencnek és Csuka Terézia Rozáliának Melinda, Bányai Péternak és Berta Agnesnek Agnes, Moljcs Gábornak és Süli Annának Petra, Boga Tamás Lászlónak és Massányi Hilda Mariannának Judit Orsolya, Kovács Lajos Istvánnak és Lesztár Ilonának Dániel, Laczkó Lászlónak és Korom Mária-nak István, Szabó István és Léval Erzsébetnek Tamás Csaba, Kiszner Antalnak és Kordás Mária Magdolnának Antal, Juhász Ferencnek és Varga Pirokskának Tibor, Erdélyhegyi Lászlónak és Fülöp Evának László, Horváth István Jánosnak és Bokor Pirokskának Krisztián István, Masir Józsefnek és Rokolya Erika Mária-nak Ervin, Nagy Mihálynak és Ökrös Mária Juliannának Krisztián, Gémes Ferencnek és Gácsér Mária Ilonának Ferenc, Gyurics Attilának és Gál Katalin Rozsának Dávid, Előd, Sermann Józsefnek és Borbás Margitnak Gabriella, Labát Sándornak és Paréj Juliannának Dorozsmona, Ezumah Mo Rex Ebenézernak és Németh Györgynek Adrienn Manuella, Tamás Gyulának és Muszbek Irénnek Péter, Szabó Sándornak és Szuhai Mária-nak Gergely, Suti Sándornak és Miklós Veronikának Gábor, Kállai Józsefnek és Papp Irénnek Anikó, Lubani Nahar-

nak és Bácskai Evának Amina, Torma Attila Jánosnak és Masir Julianna Veronikának Attila Ferenc, Bakos András Lászlónak és Bozók Ilona Zsuzsannának Csaba, Balázs, Bulács Istvánnak és Fábér Anna Juliannának Mónika, Kohling Jakabnak és Nagy Juliannának Norbert Jakab, Uhrin Sándor Jánosnak és Fonyó Mária Katalinnak Tamás Krisztina, Orgovány Zoltánnak és Selmeckzy Gizellának Melinda, Markos Vilmos Jánosnak és Boda Ilonának Aliz Agnes, Koszó Istvánnak és Rozsi Mária Pirokskának Brigitta, Eszik Péter Lászlónak és Buri Zsuzsanna Mária-nak Dénes Antal, Kovács Sándornak és Berta Rozáliának Sándor, Nógrádi Jánosnak és Simon Zsuzsannának Anita, Turi Józsefnek és Szirák Evának Melinda, Czompó Istvánnak és Tóth Róza Mária-nak Dána Henrietta, Császár Tibornak és Kisukács Irénnek Bernadett Renáta, Csönka Szilveszter Andrásnak és Fodor Anna Agnesnek Szilveszter, Veres Mihálynak és Bigors Erzsébetnek Róbert, Borbola Jenőnek és Szabó Mária-nak Olga, Pálhás Józsefnek és Koszó Mária-nak Mónika, Boszagh Gyula Zoltánnak és Dravai Agnesnek Orsolya, Acsai János Józsefnek és Novodonszky Rozáliának Eszter, Domboz Kálmán Lajosnak és Pavelka Evának Tamás, Fehér Tibornak és Nemes-Vagy Rozáliának Mónika, Czizok Istvánnak és Molnár Agnes Editnek István, Hajzer Józsefnek és Pamuk Mária-nak József, Csorna János Ernőnek és Kóbori-Kovács Jolánnak Valéria, Borboly Istvánnak és Krajczár Mária-nak Róbert, Halász Pálnak és Rác Matildnak Tünde, Czelus Vilmosnak és Somogyi Juliannának Henrietta, Bíró Attilának és Jámor Klárának Balázs, Huszka Bélának és Balogh Gabriellának Anett Adrienn, Horváth István Jenőnek és Kónya Irénnek István Jenő, Farkas Zoltánnak és Benesik Ilonának Tímea, Szabó Lászlónak és Koltai Mária-nak Krisztina, Mórath Lászlónak és Szabó Sarolta Erzsébetnek Zsuzsanna Anita nevű gyermekük született.

HALALOZÁS

Tóth Gézáné Lapu Ilona, Berta István János, Léval Sándor, Papp Sándor, Tóth Sándorné Frunecz Erzsébet, Igaz Istvánné Kara Erzsébet, Faragó Antalné Katalin Vilma, Kothencz Jánosné Kékes-Szabó Rozália, Csuth Antalné Tóth Eszter, Timár József, Rapcsányi Miklósné Simsay Katalin, Rác Antal István, Pinter Józsefné Börcsök Rozália, Márton Gyuláné Leitner Erzsébet, dr. Szűcs Józsefné Barabás Pirokska, Kardos Imréné Podor Rozália, Szűcs Ferenc, Farkas Károlyné Molnár Erzsébet, Pálvölgyi Lajos, Tóth József, Hegedűs Istvánné Szemerédi Julianna, Bozók Alajosné Csabajda Erzsébet, Kőrösi István, Veres János, Sándor Bálint József, Bielik Andrásné Sándor Mária, Balaczkai József, Babarozs Zoltán Jánosné Masa Udorné, Braun Lajosné Szabados Anna, Nagy Sándor, Vaszy Viktor, Tóth Katalin, Bogdán János, Borboly Antal, Tóth Tamásné Süli Erzsébet, Bernáth József, Mészáros Mihály, Bodó Ilona, Gábor István, Szűcs Józsefné Zipszer Julianna, Barabási Gergelyné Unyi Mária meghalt.

(Folytatjuk.)

testülete tagjaivá nevezték ki Bakay Nándort, Horváth Gyulát, Jankovich Miklóst, Komjáthy Bélát, Szemző Gyulát és Végh Aurélt, mint országgyűlési képviselőket, továbbá Dobó Miklós kanonokot, Rónay Béla földbirtokost és Tallán Béla főszolgabíró. Ez a testület a városi közgyűlés részéről Pálfi Ferenc polgármesterrel, Szilva Agost volt országgyűlési képviselővel és dr. Rosenberg Izso ügyvéddel egészült ki. A város újjáépítését tervező műszaki osztály élére Lechner Lajos kapott kinevezést, aki korábban már bebizonyította felkészültségét a fővárosban az Andrassy út rendezésével és a csatornahálózat tervezésével. Lechner Lajos a közlekedési minisztérium státusában kapott osztálytanácsosi kinevezést, de kötelezettséget kellett vállalnia, hogy az újjáépítési munkálatok befejezéséig Szegeden marad. A királyi biztos és közvetlen munkatársai az 1873-ban, eklektikus stílusban épült Új Zsótér-házban — Klauzál tér 1. — kaptak elhelyezést. A királyi biztos adminisztratív társasághoz tartozott Kelemen Mór, Stesser József és Kállay Albert, akit az újjáépítés befejeztével a város főispánjává nevezték ki, és ezt a tisztelet több mint három évtizeden át töltötte be. Különös érdeme Szeged újjáépítésében az újszegedi liget fásítása.

A város korabeli vezetői közül azokat is meg kell említenünk, akik munkásságukkal jelentősen hozzájárultak az újjáépítési munkálatok minél rugalmasabb kivitelezéséhez. Dáni Ferenc főispán, akire ekkor ugyan már nem sokat bízhattak, de intézkedéseivel mindenkor körültekintően segített. Szabados János tanácsnok újságíróként került a városba, és az újjáépítés ideje alatt a színház és egyéb kulturális ügyek intézésével foglalkozott. Zombory Antal tanácsnok a város pénzügyeit kísérte figyelemmel, és az egész újjáépítés alatt egyik legoptimistább vezető volt. Pillich Kálmánt 1880-ban választották a királyi bizottságba, amikor Bakay lemondott.

A királyi biztos körül jobbára az újjáépítés adminisztratív ügyeit látták, így Lechner Lajos, és mérnök-kollektívájá jobbnak ítéte, ha szeparálja magát, ezért választotta a műszaki osztály működési helyéül a főreáliskola épületét, az egyetem mai központi épületét, a Dugonics téren.

Az újjáépítés kezdetéről az elsőkként kell kiemelnünk

azt a hatalmas munkát, amellyel a várost ideiglenes körítéssel, szádallakkal elválasztották a külső oldalakon levő árvízről. Az elvégzett munka emberfeletti áldozatvállalását talán az jellemezheti legjobban, hogy sok helyen 2-3 méter mély vízben, 75 nap alatt elkészültek a szádallazással. Akkoriban a közvélemény részéről sok kritika érte ezt a munkálatot. Mindenesetre, az akkori műszaki adottságok figyelembevételével is csodálatra méltó, hősi helytállás lehetett, hiszen csaknem teljes egészében kézi erővel építették ki az ötezer méter hosszúságú cölöpfalat. Jókai Mór jellemzi talán legszebben a szádall című írásában, amely 1879-ben jelent meg a *Honban*. E részt akkor is kötelesemen idézni, ha az előbbi sorozatban már kapott ízelítőt belőle az olvasó. „... Most aztán áll a fal, mint Sion hegye. A hullámnak kétezer vasrudat kellene összetörnie, hogy azt megintathassa. A két fal közé pedig ki van töltve földdel, amit az Óthalomból hordtak át. Csupa agyag, amit a víz közé rákattak le: ha az keresztülzár, keményebb lesz a sziklál. Egy milliónál többre került az a fal. De remekm az minden külföldi építész bámulva szól róla, s vakmerőnek ismeri el az eszmét és kiviteletét, mi pedig nyugodtan mondhatjuk el, hogy e gátfallal örökre meg van mentve Szeged belső területe az árvíz rombolásaitól.”

A tragédia bekövetkezését mind többeket foglalkoztató Szeged jövője és újjáépítése itthon és külföldön egyaránt. Kossuth Lajos Bakay Nándorhoz írt leveleiben részletesen kifejtette a Tisza szabályozásáról és az újjáépítésről elképzeléseit. Kossuth azt ajánlotta, hogy az egész csatornahálózatot betonból építsék, az alapítványokban és a falakban is betont kell alkalmazni, legalább olyan magasságig, ameddig az árvíz el nem emelkedett. A mélyebben fekvő helyeken cölöpfalra kell építeni, és minden utca követett legyen. A bérházakat is betonból kell építeni, és nem szabad a földszintes házakhoz ragaszkodni. Szegednek városi jellegét kell adni — mondta. Illetve írta Kossuth. A külvárosokba is villaszert, emeletes házakat ajánlott, és úgy képzelt, hogy a kertnek utcára néző részét virágokkal díszítsék, majd hátul kapjanak helyet az udvar és a gazdasági épületek.